

PODSUMOWANIE PIERWSZEGO SPOTKANIA PANELOWEGO
odpowiedzi na pytania Panelistek i Panelistów

materiał opracowany przez ekspertów Łódzkiego Panelu Obywatelskiego oraz Urząd Miasta Łodzi

Lp.	ZAGADNIENIA
1	<p>Kto kontroluje liczbę wycinanych drzew? Ustawodawca nie przewidział istnienia organu kontroli wycinek drzew. Pozwolenia na ich usuwanie wydają odpowiednie wydziały urzędów gmin i marszałkowskich, a także wojewódzkie urzędy ochrony zabytków w oparciu o obowiązujące przepisy. Urzędy te wydają decyzje administracyjne niezależnie od siebie, natomiast mają obowiązek zamieszczania ich na stronie internetowej (ekoportal.gov.pl), co daje możliwość kontroli każdemu mieszkańcowi.</p>
2	<p>Dlaczego drzewa się wycina zamiast je przesadzić? Abstrahując od przyczyn wycinania drzew, które mogą być różne, prawidłowe przesadzenie drzewa, szczególnie dużego, jest zabiegiem skomplikowanym, obarczonym dużym ryzykiem niepowodzenia, wymagającym doświadczenia zawodowego wykonawcy, stąd też kosztownym. Z powodu dużych strat w systemie korzeniowym, niesie on poważne zagrożenie dla kondycji zdrowotnej, czy przeżycia przesadzanego drzewa. Przed podjęciem takiej decyzji trzeba szczegółowo rozpoznać możliwości przesadzenia danego drzewa, tj. ocenić jego wielkość i wiek, możliwości regeneracyjne, podłoże gdzie aktualnie rośnie, zbadać otoczenie innych drzew, sąsiedztwo powierzchni utwardzonych, bliskość dróg, obecność infrastruktury podziemnej itp. Następnym krokiem jest staranne wykonanie wszystkich czynności technicznych związanych z zabiegiem przesadzania, rozpoczynając od odpowiedniego przygotowania drzewa, poprzez samą czynność przesadzenia. Przemieszczenie dojrzałego drzewa z zachowaniem jego żywotności i dobrych warunków życiowych wymaga precyzyjnego przygotowania rośliny. Zalecane jest przygotowanie zwartej i bogatej w drobne korzenie bryły korzeniowej w cyklu zabiegów ogrodniczych (szkółkowania) realizowanych przez 2-3 lata. Sama czynność przesadzenia, transportu i posadzenia drzewa w miejscu docelowym jest podstawowym elementem całego procesu i głównie od staranności oraz fachowości jej wykonania zależy powodzenie całego przedsięwzięcia. W rezultacie zabieg ten można rozważać w odniesieniu do drzew cennych i znajdujących się w dobrym stanie ogólnym. Przesadzanie drzew mniejszych rozmiarów, o ile znajdują się w dobrej kondycji, jest oczywiście wskazane, daje szansę pozytywnych rezultatów i bywa zabiegiem zalecanym inwestorom w uzgodnieniach dotyczących zieleni na terenach miejskich.</p> <p>Zatem najczęściej wynika to z prostych kalkulacji kosztów. Pozornie taniej jest wyciąć drzewo niż je przesadzić, gdyż w takim przypadku większość faktycznych kosztów (środowiskowych, wynikających z utraty usług ekosystemowych, wynikających z pogorszenia jakości życia itd.) przerzuca się na mieszkańców. Przesadzając drzewa, nawet te duże, zachowujemy dotychczasowe korzyści, jednak koszt takiej operacji jest zdecydowanie wyższy niż w przypadku wycinki.</p>

3	<p>Dlaczego w ciągu ostatnich lat ubyło w Łodzi powierzchniowo terenów zielonych? Dlaczego zmniejszają się powierzchnie parków ? Z czego to wynika? Z informacji GUS wynika, że w przeciągu ostatnich lat odnotowano coroczny wzrost obszarowy terenów podlegających administrowaniu ZMZ w Łodzi z 599,30 ha w roku 2012 r. do 640,94 ha w 2019 r. i odpowiednio z 693,30 ha w 2012 do 737, 94 ha łącznie z terenami administrowanymi przez inne jednostki. Tym samym wskazane dane stanowią potwierdzenie, iż w Łodzi nie ubyło powierzchniowo terenów zieleni</p>
4	<p>Kiedy samorząd planuje wprowadzenie w życie standardów kształtowania zieleni? „Standardy kształtowania zieleni w Łodzi” znajdują się na etapie ostatecznej redakcji i przygotowania zarządzenia Prezydenta Miasta Łodzi. Zarządzenie to zostanie wprowadzone w życie jeszcze w I półroczu 2020 r.</p>
5	<p>Jakie są konsekwencje niestosowania się standardów? „Standardy kształtowania zieleni w Łodzi” obejmują zbiór normatywów i zaleceń, zarówno koniecznych do zastosowania, jak i postulowanych. Wprowadzenie tego dokumentu w życie w drodze Zarządzenia Prezydenta Miasta Łodzi będzie obligowało komórki Urzędu Miasta Łodzi i miejskie jednostki organizacyjne do ich stosowania, tj. uwzględniania na etapie przygotowania inwestycji lub zamówienia publicznego na usługi utrzymania zieleni, projektowania, realizacji robót budowlanych w otoczeniu zieleni i prac ogrodniczych związanych z zakładaniem i bieżącym utrzymaniem zieleni. Wdrażanie standardów będzie wiązało się z położeniem większego nacisku na projektantów i wykonawców robót, aby były stosowane rozwiązania projektowo-wykonawcze służące rzeczywistej i skutecznej ochronie zieleni w procesie inwestycyjnym. Jednostki miejskie, prowadzące prace budowlane na terenach z udziałem zieleni, będą m.in. zobligowane do wprowadzania do umów kar i ich egzekwowania np. w przypadkach zniszczenia lub uszkodzenia drzew, które były przeznaczone do zachowania (adaptacji) i ochrony na placu budowy. Standardy ułatwią również prowadzenie nadzoru nad pracami związanymi z bieżącym utrzymaniem zieleni, czy określanie w przetargach i umowach wymagań Miasta co do jakości wykonania tych prac.</p>
6	<p>Jakie są zasady nasadzeń żywopłotów przy torach (zalety, wady)? W jaki sposób da się zazielenić torowiska/ tereny MPK? W Łodzi coraz częściej stosuje się zielone torowiska jako metodę wprowadzenia zieleni w przestrzeń między szynami. Najczęściej stosowana jest technologia bezpodsypkowa - konstrukcja torów posadowiona na podłużnych prefabrykowanych ławach betonowych z izolacją elektryczną szyn. Tak przygotowane torowisko wypełnia się warstwą roślinną umożliwiającą wzrost roślin np. rozchodników czy traw. Zastosowanie zieleni pozwala na ograniczenie hałasu oraz pylenia wokół torowiska. Po zielonym torowisku oprócz taboru mogą poruszać się jedynie pojazdy specjalnie do tego przystosowane, posiadające dodatkowe koła umożliwiające jazdę po torach. Nie mogą zatem poruszać się po nich samochody czy autobusy. Wprowadzenie żywopłotów przy torach nie zawsze jest możliwe z uwagi na brak miejsca lub konstrukcją torów na ławach betonowych oraz brak podłoża do rozwoju roślin. Żywopłoty w takiej lokalizacji wymagają jednak szczególnie regularnej pielęgnacji, która obejmuje co najmniej dwukrotnie w sezonie pielęgnacyjne cięcia formujące. Krzewy można jednak projektować i wprowadzać w pasie drogowym w pobliżu torowiska, tak jak to ma miejsce np. w rejonie skrzyżowania al. T. Kościuszki i ul. A. Struga, tak by stanowiły zieloną oprawę drogi, nie zasłaniały widoczności i nie stanowiły zagrożenia pożarowego.</p>
7	<p>Czy w centrum jest planowane sadzenie roślin miododajnych? W ramach prowadzonych obecnie w centrum miasta inwestycji (m.in. Rewitalizacja Obszaru Centrum Łodzi) będą pojawiać się rośliny miododajne. Przy planowaniu nowych nasadzeń projektanci i osoby nadzorujące inwestycje z ramienia Miasta starają się dobrać do naszych warunków różne byliny, które obok oczywistych walorów estetycznych, przynoszą dodatkowe korzyści, takie jak np. wabienie owadów. Zestawy roślin miododajnych stosowane są w miarę możliwości w pasach drogowych oraz na podwórzach</p>

	remontowanych miejskich kamienic. Ten rodzaj roślin może pojawić się także przy okazji dużych inwestycji,, również prywatnych, gdzie wykonawcy zajmują się również zagospodarowaniem najbliższej zieleni.
8	<p>Jaka jest dopuszczalna wysokość drzew wokół budynków mieszkalnych? Nie ma przepisów regulujących wysokość drzew wokół budynków mieszkalnych.</p>
9	<p>Czy w centrum jest planowane zakładanie łąk? Czy warto ścinać trawę w miastach? Czy nie łatwiej robić „łąki” niż trawniki w miastach? Od 2020 r. Miasto wprowadziło w postępowaniach przetargowych na bieżące utrzymanie terenów pasów drogowych i innych terenów miejskich standardy pielęgnacji dla powierzchni zadarnionych. Standardy te są określone dla trawników gazonowych (ozdobnych, intensywnie utrzymywanych, często lub bardzo często koszonych w sezonie wegetacyjnym, wyposażonych w systemy nawadniania), trawników miejskich (utrzymywanych średnio intensywnie i koszonych w sezonie raz na miesiąc lub raz na 1,5 miesiąca) oraz łąk kwiatowych (łąk miejskich).</p> <p>W 2019 r. dostrzegając walory zbiorowisk łąkowych dla ochrony przyrody i edukacji, Zarząd Zieleni Miejskiej w Łodzi wytypował w wybranych parkach i zieleńcach w całym mieście kilkanaście miejsc, o łącznej powierzchni ok. 20 ha, pod łąki miejskie. Mają one powstać głównie przy użyciu właściwych metod agrotechniki poprzez modyfikację częstości i terminu koszenia, z ewentualnym dosiewem nasion pożądaných, w tym atrakcyjnie kwitnących gatunków roślin dostosowanych do danego siedliska. Wytypowane powierzchnie są położone wewnątrz terenów zieleni oraz w sąsiedztwie dróg. Możliwe jest również wskazywanie przez mieszkańców propozycji miejsc, gdzie takie łąki powinny / mogą powstać. Wszystkie powierzchnie zakładanych łąk będą podlegać stałej obserwacji. Bez względu na to, czy zakładana łąka będzie układem efektywnie kwitnących roślin jednorocznych (głównie pochodzenia obcego, wymagająca corocznego odtworzenia z siewu), czy zbiorowiskiem bardziej trwałym, wzorowanym na łąkach typowych dla polskiego krajobrazu i tworzonym głównie z udziałem rodzimych gatunków jedno, dwu i wieloletnich, należy mieć na uwadze, że oczekiwany efekt uzyskiwany jest po kilku (co najmniej 2-3) latach właściwej pielęgnacji od momentu założenia łąki.</p> <p>Kilka dużych miast w Polsce zaczęło już proces wprowadzania takich rozwiązań jak łąki kwietne. Koszenie tradycyjnych trawników pochłania duże nakłady pracy, wymaga utrzymania parku specjalistycznych maszyn, które zasilane są paliwami kopalnymi i same emitują zanieczyszczenia w postaci spalin oraz hałasu. Gdy dokładnie przyjrzymy się nakładom finansowym ponoszonym z tytułu koszenia trawników, zbierania biomasy, transportowania biomasy oraz przetwarzania w zakładach utylizacji odpadów komunalnych, łatwo zauważymy, że koszty zdecydowanie przewyższają korzyści, a cały proces generuje jeszcze więcej problemów (np. Pożar przyzmu kompostowych w Łódzkiej Kompostowni przy ul. Sanitariuszek). łąki kwietne dostarczają o wiele więcej korzyści z zakresu usług ekosystemowych, dzięki wysokiej bioróżnorodności lepiej dostosowują się do zmian klimatycznych (są bardziej odporne na susze), sprzyjają owadom zapylającym, lepiej pochłaniają i neutralizują zanieczyszczenia atmosferyczne np. pyły, wymagają koszenia raz lub dwa razy do roku, a przede wszystkim są atrakcyjniejsze pod względem estetycznym. Można je także wprowadzać na dachy budynków czy np. Przystanków autobusowych I tramwajowych, jako zielone dachy ekstensywne. Skoszoną biomasę można pozostawiać na miejscu, aby nasiona roślin mogły się rozsiewać oraz w celu ochrony gleby, podniesienia stopnia retencji wody w glebie I sekwestracji gazów cieplarnianych dzięki odbudowie żywej glebowej “gąbki” węgla organicznego. Podsumowując... Wiele argumentów przemawia za porzuceniem dotychczasowych praktyk I wprowadzaniem łąk kwietnych.</p>

10	<p>Jakie są koszty odłaniania korzeni powietrzem? Opłacalność?</p> <p>Odkrywka korzeniowa typu Airspade wykonywana jest zazwyczaj w celu uwidocznienia zasięgu systemu korzeniowego drzewa. Wykonuje się je za pomocą wydmuchnięcia warstwy gleby najczęściej do głębokości 30-40 cm czasem można i więcej jeżeli jest taka potrzeba. Cena zależy od rodzaju gruntu i powierzchni która mamy zamiar odkryć. Zazwyczaj cena oscyluje w granicach 80-200 PLN za metr kwadratowy odkrywki na głębokość do 40 cm choć w trudnym terenie może wynieść nawet do 300 PLN za metr kwadratowy. Odkrywkę na jednym metrze kwadratowym w standardowych warunkach wykonuje się około 2 h zatem koszty podobne. Należy jednak zaznaczyć, iż są to koszty szacunkowe i wiele czynników może mieć wpływ na ich zmianę.</p>
11	<p>Dlaczego nowo posadzone drzewa są obudowane kostką/ kratami?</p> <p>Dla każdego drzewa szczególnie ważna jest przestrzeń wokół systemu korzeniowego i warunki w niej panujące. Żeby drzewo mogło się rozwijać i być zdrowe, system korzeniowy powinien mieć zapewnioną możliwość nieograniczonej wymiany powietrza i wody oraz dostępu do składników pokarmowych. Warunki miejskie, w których żyją drzewa, są dla nich dość trudne, zwłaszcza, jeśli te drzewa posadzone są w ciągach komunikacyjnych - w takiej sytuacji drzewo ma bardzo mało miejsca na wzrost w porównaniu z warunkami naturalnymi. W takich warunkach kraty są stosowane jako ochrona korzeni przed zbyt dużym naciskiem i uszkodzeniami systemu korzeniowego. Kostka i kraty zapewniają korzeniom jednocześnie dostęp do powietrza i wody, jak i umożliwiają poruszanie się pieszym czy rowerzystom. Ułożenie drobnej kostki zapewnia w strefie rozwoju korzeni na większą ilość spoin umożliwiających pobieranie wody oraz tlenu. Takie same zalety posiada ażurowa krata ochronna.</p>
12	<p>Jakie kroki należy podjąć na obszarze, który jest własnością miasta (kamienica, podwórko) żeby powstał mały teren (przyległy) zielony?</p> <p>Administratorem miejskich zasobów mieszkaniowych oraz towarzyszących im nieruchomości jest Zarząd Lokali Miejskich. W celu zainicjowania utworzenia omawianego terenu zieleni należy zgłosić się do przedmiotowej jednostki. Pamiętać jednak należy, iż wszystkie jednostki miejskiej planują i otrzymują środki finansowe (często niestety ograniczone) na każdy kolejny rok działalności - budżet planowany jest z wyprzedzeniem kilku miesięcy. Należy więc liczyć się z tym, że wnioskowane działania mogą nie zostać zrealizowane w ciągu jednego roku kalendarzowego. Alternatywą dla wyżej opisanego działania są natomiast programy i inicjatywy lokalne współorganizowane przez Miasto. Świetnym przykładem jest funkcjonujący od wielu lat program "Zielone Podwórka". Tereny zielone mogą powstawać również w drodze realizacji zadania zgłoszonego i wybranego przez mieszkańców w Budżecie Obywatelskim - w przypadku, gdy podwórko jest otwarte i dostępne dla większej liczby mieszkańców (np. podwórka o charakterze pasaży, przez które można przejść skracając sobie drogę). Źródło wsparcia finansowego powinno być dobrane do konkretnego zadania, w zależności od lokalizacji, charakteru i skali planowanej inwestycji.</p>
13	<p>Jakie obowiązki w zakresie terenów zielonych mają inwestorzy?</p> <p>Niezależnie od tego czy inwestor jest prywatny czy publiczny, obowiązuje go przestrzeganie ustaw mających zasadniczy wpływ na istniejące i projektowane tereny zieleni tj.:</p> <ol style="list-style-type: none">1. zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który powstaje w oparciu o ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i wskazuje konkretne dopuszczone do zabudowy tereny wraz z określeniem ich funkcji np: mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa, przemysłowa itp., oraz określa minimalny procent powierzchni biologicznie czynnej dla każdej działki, która musi być uzyskana (powierzchnia biologicznie czynna to część nieruchomości, która ma zdolność utrzymania wód

	<p>powierzchniowych, czyli np. trawnik, rabata kwiatowa, czy ogród deszczowy); 2. ustawy o ochronie przyrody: ustala na jakich zasadach inwestor może dokonać wycinki drzew. Wiąże się to ze złożeniem zgłoszenia/wystąpienie o zgodę na dokonanie wycinki.</p> <p>Każdy tego typu wniosek jest opiniowany przez odpowiednie jednostki miejskie - w naszym przypadku jest to Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa UMŁ, i w zależności od zasadności sytuacji: 1. WOŚiR może wnieść sprzeciw (w przypadku lokalizacji drzew na terenie wpisanym do rejestru zabytków, przeznaczonym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na zieleń lub chronionego innymi zapisami miejscowego planu, na terenach objętych formami ochrony przyrody, pomników przyrody lub jeżeli zgłoszenie dotyczy drzewa objętego obowiązkiem uzyskania zezwolenia na usunięcie); 2. WOŚiR może wydać zgodę na wycinkę (w przypadku, gdy inwestycja nie jest związana z działalnością gospodarczą, a wycinka jest uzasadniona udokumentowanym złym stanem zdrowotnym drzew, stwarzaniem zagrożenia bezpieczeństwa ludzi, mienia oraz istniejących obiektów budowlanych, bądź występuje kolizja ze zmianą sposobu zagospodarowania terenu); 3. WOŚiR może wydać decyzję/pozwolenie na wycinkę nakładając obowiązek wniesienia opłaty za wycinkę (w przypadku inwestycji związanych z działalnością gospodarczą). Środki finansowe zgromadzone z tytułu opłat za wycinkę przeznaczane są na wykonanie przez Miasto m.in. nasadzeń zastępczych, które pojawiają się np. w pasach drogowych.</p>
14	<p>Czy można przebudować plac Dąbrowskiego?</p> <p>Nie istnieją przesłanki planistyczne, które uniemożliwiałyby przebudowę tego placu. Konsultacje społeczne przeprowadzone jesienią 2019 r. w ramach programu Ogrody Sukiennicze z okolicznymi mieszkańcami wskazały potrzebę wprowadzenia drzew i zieleni w przestrzeń placu tak, aby mógł służyć jako miejsce codziennego wypoczynku.</p>
15	<p>Jakie są konsekwencje dla inwestora (dewelopera) złamania warunków zagospodarowania dotyczących zieleni?</p> <p>Pozwolenie na budowę można uzyskać wyłącznie dla inwestycji, która spełnia wymogi zawarte w planie miejscowym albo w decyzji WZ, w tym warunki dotyczące powierzchni biologicznie czynnej. Weryfikacja tej zgodności następuje w trakcie wydawania pozwolenia na budowę; niezgodność będzie skutkowałą wydaniem postanowienia z wezwaniem do uzupełnienia braków. Z kolei zgodność zrealizowanej inwestycji z projektem zatwierdzonym pozwoleniem na budowę jest weryfikowana w procedurze odbioru przez nadzór budowlany. Po odebraniu inwestycji nie ma dalszych procedur umożliwiających weryfikację stanu rzeczywistego w stosunku do projektu</p>
16	<p>Czy można wprowadzać obowiązek procentowej ilości zieleni w wydanych warunkach dla dewelopera?</p> <p>Warunki dla nowoplanowanej inwestycji reguluje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (plan miejscowy) obowiązujący na danym terenie, a w przypadku jego braku – decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (decyzja WZ). W planach miejscowych określa się wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej, czyli procentowy udział terenu biologicznie czynnego w powierzchni działki budowlanej. Teren biologicznie czynny zdefiniowano w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie jako teren o nawierzchni urządzonej w sposób zapewniający naturalną wegetację roślin i retencję wód opadowych, a także 50% powierzchni tarasów i stropodachów z taką nawierzchnią oraz innych powierzchni zapewniających naturalną wegetację roślin, o powierzchni nie mniejszej niż 10 m², oraz wodę powierzchniową na tym terenie. W decyzjach WZ natomiast parametr ten określany jest rzadko. Zgodnie z art. 54 w związku z art. 64 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w decyzji o warunkach zabudowy określa się warunki i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy wynikające z przepisów odrębnych, w tym m.in. warunki ochrony środowiska i zdrowia ludzi oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Zatem teoretycznie istnieje możliwość ustalenia powierzchni biologicznie czynnej. Nie ma natomiast przepisów wykonawczych,</p>

	które dałyby wytyczne do wyliczenia procentu takiej powierzchni. Pozwolenie na budowę można uzyskać wyłącznie dla inwestycji, która spełnia wymogi zawarte w planie miejscowym albo w decyzji WZ, w tym warunki dotyczące powierzchni biologicznie czynnej. Weryfikacja tej zgodności następuje w trakcie wydawania pozwolenia na budowę.
17	<p>Jak się ma odległość nowopowstałych budynków do granic działki w świetle prawa geodezyjnego?</p> <p>Prawo geodezyjne i kartograficzne nie reguluje odległości nowopowstałych budynków od granicy działki. Takie przepisy określa rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Rozporządzenie przewiduje 4 wartości minimalne odległości budynku od granicy z sąsiednią działką budowlaną, w zależności od warunków szczególnych: 4 m, 3 m, 1,5 m oraz sytuowanie budynków bezpośrednio przy tej granicy.</p>
18	<p>Jak budowa orientarium może wpłynąć na gospodarkę wodną w Parku na Zdrowiu?</p> <p>Budowa Orientarium w żaden sposób nie wpływa na gospodarkę wodną w Parku na Zdrowiu. Budynek Orientarium jest obiektem płytko podpiwniczonym. Poniżej poziomu terenu ma jedynie jedną kondygnację. Prace fundamentowe na poziomie -1 zostały zakończone na przełomie roku 2017/2018. W czasie tych prac nie było potrzeby osuszania wykopu pompami mechanicznymi, ponieważ wykopy nie zeszły poniżej poziomu wód gruntowych. Obecnie całość podpiwniczenia budynku jest zasypana. Podpiwniczenie jest izolowane od wód gruntowych w sposób pasywny, poprzez izolację mechaniczną ścian fundamentowych. Obiekt jest również pasywny pod względem wód opadowych. Całość opadów będzie przechwytywana przez "zielony dach" budynku, a nadmiar kierowany do zbiorników retencyjnych i wykorzystywana jako "woda szara". Zatem wody opadowe z obiektu Orientarium nie będą odprowadzane do instalacji kanalizacyjnej (burzowej). Wody opadowe będą przechwytywane częściowo przez "zielone dachy", częściowo wykorzystywane do podlewania zieleni (poprzez zbiornik retencyjny) oraz częściowo wykorzystywane do procesu technologicznego, jako czynnik zmniejszający zasolenie ścieków. Proces technologiczny będzie realizowany z wykorzystaniem automatyki pomiarowej. Nadmiar wód opadowych z odwodnienia dachów będzie rozpraszany na powierzchni biologicznie czynnej. Również w pozostałej części ogrodu zoologicznego w roku 2019 nastąpiła przebudowa systemu kanalizacji opadowej i w chwili obecnej niemal całość wód opadowych rozpraszana jest na terenach zielonych w ZOO, bez ich odprowadzania do instalacji burzowych.</p>
19	<p>Jakie kryteria musi spełniać ulica, żeby można było ją zamienić w woonerf?</p> <p>Brak jest jednoznacznych uregulowanych prawnie kryteriów umożliwiających zamianę zwykłej ulicy w woonerf, jednakże są pewne przesłanki predestynujące ulicę do takiego przekształcenia. Woonerf to inaczej podwórzec miejski; charakteryzuje się on znacznym spowolnieniem ruchu i zrównaniem praw wszystkich jego uczestników – tak, że samochody nie mają pierwszeństwa przed pieszymi czy rowerzystami. W związku z tym do przekształcenia w woonerf nie nadają się ulice pełniące strategiczną rolę w układzie komunikacji kołowej w mieście. Woonerf ma też w założeniu służyć jako przestrzeń spędzania czasu dla mieszkańców i użytkowników, a więc ważne jest otoczenie zabudowy mieszkaniowej i/ lub usługowej nie opartej na obsłudze samochodowej. I w końcu woonerf jest ulicą z założenia jednoprzestrzenną, a takie ulice można realizować wyłącznie na drogach klasy dojazdowej i lokalnej.</p>
20	<p>Kiedy miasto planuje wybudowanie parkingów wielopoziomowych? Jakie są możliwości budowania parkingów podziemnych?</p> <p>Miasto planuje realizację parkingów kubaturowych w formule partnerstwa prywatno-publicznego. Wydział ds. Zarządzania Projektami prowadził postępowanie na wybór partnera prywatnego do realizacji przedsięwzięcia polegającego na zaprojektowaniu, wybudowaniu parkingów dla Miasta Łodzi - etap II. W dniu 28 lutego br. zostały złożone oferty przez wykonawców biorących udział w ww. postępowaniu. Najkorzystniejszą ofertę złożyła spółka Mota-Engil, która zrealizuje parkingi kubaturowe na 4 nieruchomościach: ul. Kościuszki 42, ul. Tuwima 12, ul. Wschodnia 62/64 oraz ul. Wschodnia 67. Zgodnie z umową, na projektowanie i budowę jest maksymalnie 39 miesięcy</p>

	<p>od zamknięcia finansowego projektu. Miasto rozważało różne technologie realizacji parkingów - zarówno parkingi podziemne, kubaturowe w tradycyjnej technologii, w konstrukcji stalowej, mechaniczne. Z uwagi na możliwości i ryzyka eksploatacyjne, położenie parkingów, możliwości komunikacji i wyprowadzenia ruchu, relację ceny do miejsca parkingowego wybrano technologie mieszczące się w założeniach finansowych projektu. Na chwilę obecną koszt budowy jednego miejsca parkingowego pod ziemią jest zbyt wysoki, aby był opłacalny była dla partnera prywatnego - a finalnie był do zaakceptowania przez Miasto oraz mieszkańców.</p>
21	<p>Czy jest możliwość zmiany ruchu samochodowego w centrum Łodzi? (zmniejszenie natężenia) Kierunek organizacji komunikacji kołowej w Łodzi został określony w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Łodzi. Zakłada on hierarchizację ulic, dzięki czemu część ulic może zostać odciążona od ruchu kołowego. Ruch może częściowo zostać uspokojony na ulicach o mniejszym znaczeniu (drogach lokalnych i dojazdowych) pod warunkiem zapewnienia przepustowości ulic ważniejszych (zbiorczych i głównych). Działania takie są realizowane na części ulic poprzez organizację ruchu (ograniczenia wjazdu) oraz wprowadzenie opłat za parkowanie w centrum miasta. Ograniczenia wjazdu stosowane są w miejscach szczególnie intensywnie uczęszczanych przez pieszych (np. ul. Piotrkowska) oraz w przypadku braku możliwości separacji ruchu samochodowego od transportu zbiorowego (np. ul. Kilińskiego, Zielona, Kopernika). W drugim przypadku zarządca drogi uznaje, iż priorytetowe jest zapewnienie warunków niezbędnych do możliwie jak najbardziej punktualnej realizacji oferty przewozowej, co jest jednym z czynników wpływających na atrakcyjność transportu zbiorowego. Ograniczenia pozwalają także na przekierowanie części międzypolicnicowego ruchu tranzytowego na inne drogi. Również prowadzona etapami rewitalizacja centrum Łodzi ma na celu uspokojenie ruchu poprzez m.in. tworzenie stref zamieszkania z jednoczesnym ograniczeniem miejsc postojowych.</p>
22	<p>Co zrobimy z brakującymi miejscami parkingowymi - tereny zielone są potrzebne, ale samochód nie zniknie - parking przy centrum bez opłat dla mieszkańców? Niedobór miejsc postojowych można wyregulować dwutorowo: zwiększając ilość miejsc postojowych oraz zmniejszając zapotrzebowanie na nie. Obecnie funkcjonująca Strefa Płatnego Parkowania w Łodzi przyczynia się m.in. do ograniczenia ruchu samochodowego w centrum miasta, gdyż część kierowców, nie chcąc wносить opłaty za postój, rezygnuje z wjazdu do centrum. Jednakże warto zaznaczyć, że wzrost opłat za parkowanie regulowany jest ustawowo i może być niewystarczający do realizacji lokalnej polityki transportowej oraz polityki ochrony środowiska. W związku z powyższym w 2020 r. planuje się przeprowadzenie badań obszaru Strefy Płatnego Parkowania w Łodzi i przeanalizowanie jej funkcjonowania, ze szczególnym uwzględnieniem współczynnika rotacji parkujących pojazdów, w celu wyłonienia obszaru śródmiejskiej strefy płatnego parkowania. W obrębie śródmiejskiej strefy płatnego parkowania m.in. można wprowadzić wyższe stawki opłat za poszczególne godziny postoju pojazdu niż te obowiązujące w strefie płatnego parkowania, co z pewnością przyczyni się do zmniejszenia ilości pojazdów parkujących w ścisłym centrum Łodzi. Rozwiązaniem problemu deficytu miejsc postojowych mają być w przyszłości dodatkowe płatne miejsca postojowe w ramach parkingów kubaturowych.</p>
23	<p>Czy można tworzyć zieleń na dachach? Jakie są warunki techniczne? Ile to kosztuje? Zielone dachy to wbrew pozorom bardzo stare rozwiązanie - dachy pokryte niskimi bylinami, roślinami zielnymi i mchami stosowane są w tradycyjnym budownictwie w Skandynawii. We współczesnym budownictwie zielone dachy stosowane są powszechnie na całym świecie, również w Polsce - większość nowych osiedli mieszkaniowych oraz budynków biurowych posiada zielone dachy, po których zwyczajnie chodzimy - są to bowiem dachy parkingów podziemnych i podziemnych kondygnacji technicznych, których dachy znajdują się na poziomie chodników. Zielone dachy to również sposób na maksymalne wykorzystanie powierzchni działki pod zabudowę przy jednoczesnym zachowaniu właściwego parametru powierzchni biologicznie czynnych (powierzchnia biologicznie czynna to część nieruchomości, która ma zdolność utrzymania wód powierzchniowych,</p>

	<p>czyli np. trawnik, rabata kwiatowa, czy ogród deszczowy). Cena zależy od kilku czynników: 1. nachylenia dachu; 2. dopuszczalnego maksymalnego obciążenia; 3. doboru technologii; 4. zastosowanych materiałów. Można przyjąć, że cena za m² dachu waha się w granicach 300-900 zł (w przypadku dachów ekstensywnych - bez dostępu dla ludzi) oraz od 600 zł w górę, jeśli mówimy o dachach intensywnych - rozwiązaniach z przestrzenią dla użytkowników. Zielone dachy, oprócz oczywistej wartości jako ogrodu, posiadają dużą zdolność do akumulacji wody opadowej, przy czym najważniejsze jest uwzględnienie maksymalnego obciążenia takiego dachu – rośliny, ludzie, samochody, wszystkie warstwy takiego dachu oraz, co również istotne, obciążenie śniegiem czy uwzględnienie mokrego substratu glebowego po obfitych opadach. Obciążenie dochodzi czasem nawet do 1t/m². Ciężar zielonego dachu na 1m² ma bardzo duży wpływ na możliwość jego realizacji w danym budynku - w przypadku nowo projektowanych obiektów praktycznie nie ma technicznych ograniczeń w stosowaniu tego typu rozwiązań (wszystko projektowane jest od zera, więc można zastosować właściwe rozwiązania technologiczne nawet dla bardzo rozbudowanych ogrodów), jednak w przypadku budynków istniejących mogą pojawić się pewne problemy z adaptacją istniejącego dachu pod ogród, może się także okazać, że wykonanie zielonego dachu na danym budynku (np. śródmiejskiej kamienicy zabytkowej) nie jest możliwe w ogóle ze względu na zbyt małą nośność jego elementów. Ważne jest więc zbadanie charakteru i nośności elementów budynku oraz dobranie takich rozwiązań, które pozwolą zrealizować zielony dach na części lub całości połaci dachu.</p>
24	<p>Zielone dachy - czy można wymóc na deweloperach? Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że nie można wymóc realizacji zielonych dachów, ponieważ są one jedynie jedną z możliwych form realizacji wymaganego wskaźnika udziału powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni działki.</p>
25	<p>Czy miasto ma możliwość nakazania dbania o teren prywatny? (zieleń nieformalna) W chwili obecnej nie istnieją takie przepisy prawa miejscowego, które umożliwiłyby zobligowanie właściciela prywatnej działki do zadbania o występującą na niej zieleń. Natomiast w przypadku, gdy zieleń, np: drzewo, rośnie przy granicy nieruchomości ingerując w przestrzeń sąsiadującej działki i jej zagospodarowanie, czy też zagraża bezpieczeństwu osób i mienia, które na tej nieruchomości się znajdują, Kodeks Cywilny daje możliwość podjęcia działań w celu przycięcia lub usunięcia tego drzewa poza granicą działki, na której się znajduje. Ponadto, na mocy ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, właściciele nieruchomości mają obowiązek utrzymania czystości i porządku na swojej nieruchomości.</p>
26	<p>Czy miasto może dofinansować nasadzenia (zieleń nieformalna)? Drogą zarządzenia, Miasto może uchwalić opracowane przez siebie programy pomocy dot. rozwoju zieleni w przestrzeniach publicznych, półprywatnych i prywatnych w obrębie miasta Łodzi, traktując je jako realizację zadań publicznych w ramach inicjatywy lokalnych. Przykładem tego typu działań jest program "Zielone Podwórka". Kolejnym sposobem może też być wystosowanie inicjatywy lokalnej. Jeśli rewaloryzacja czy utworzenie nieformalnej zieleni miejskiej miałyby mieć miejsce na terenie działek stanowiących własność miasta, możliwe jest również zgłoszenie wniosku do kolejnych edycji Budżetu Obywatelskiego.</p>
27	<p>Jakie są koszty utrzymania terenów zielonych o charakterze formalnym? W 2019 r. ZZM w Łodzi wydał 13 582 368,78 zł na zapewnienie przyjaznych ludziom warunków życia w mieście, poprzez utrzymywanie we właściwym standardzie istniejących oraz tworzenie nowych terenów zieleni. Przykładem, który pomoże zrozumieć wynik wskazanej kwoty globalnej, może być miesięczny koszt utrzymania 1ha parku w 2019 roku który wahał się w przedziale od 2078 zł do 321 zł i wynikał ze specyfiki danego rejonu. Warto zaznaczyć, iż na koszt utrzymania zieleni ma wpływ: ilość i rodzaj nasadzeń,</p>

	<p>ilość obiektów (w tym zabytkowych) , lokalizacja, ilość wykonywanych prac pielęgnacyjnych, a także częstotliwość wykonywanych usług (np. sprzątanie) oraz ilość koszy i ławek. Powyżej wskazany zakres kosztów w przeliczeniu na 1ha dotyczy bieżących czynności porządkowych jak: utrzymywanie czystości nawierzchni różnego rodzaju, zbieranie zanieczyszczeń, opróżnianie koszy, czyszczenie zbiorników wodnych, rowów, upustów, kanałów, fontann, zasypywanie dołów wykopanych przez psy, wymiana piasku w piaskownicach, usuwanie graffiti, malowanie i naprawa ławek oraz koszy na śmieci. Obejmuje również konserwację siłowni i placów zabaw, dokonywanie przeglądów okresowych krótkoterminowych, nasadzenia kwiatów oraz pielęgnację krzewów pojedynczych i skupin. Nie obejmuje: opłat za wodę, napraw zniszczonych urządzeń zabawowych, przeglądów okresowych rocznych i pięcioletnich, budowy nowych obiektów np. placów zabaw, wymiany piasku w polach piaskowych i prac pielęgnacyjnych zieleni wysokiej.</p>
28	<p>Jakie są możliwości dofinansowania tworzenia terenów zielonych nieformalnych?</p> <p>Tego typu inwestycje mogą otrzymać dofinansowanie w ramach cyklicznie ogłaszanych konkursów krajowych lub unijnych np: w zakresie tematyki ekologii i ochrony środowiska organizowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, Regionalne Programy Operacyjne, mechanizmy norweskie itp. Aby skorzystać ze środków należy zapoznać się z warunkami wybranego konkursu, przygotować odpowiednie dokumenty (każdy konkurs może mieć nieco inny regulamin, inne zasady dotyczące kwalifikowalności kosztów oraz inne wymagania co do dokumentacji dla danej inwestycji), monitorować terminy składania wniosków konkursowych oraz terminowo złożyć niezbędne dokumenty. Wnioski podlegają następnie ocenie formalnej i merytorycznej prowadzonej przez grono ekspertów z danej dziedziny. W zależności od programu wsparcie finansowe może osiągnąć przedział od 35% do nawet 95% kosztów kwalifikowalnych inwestycji, przy czym wsparcie to może przyjąć formę dotacji lub pożyczki udzielanej na preferencyjnych warunkach. Beneficjentami tego typu programów mogą być jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze i inne osoby prawne.</p>
29	<p>Skąd pozyskać środki finansowe na nowe nasadzenia roślin lub pielęgnacji istniejących inwestycji i obiektów takich jak: szkoła, szpital przedszkole?</p> <p>Inwestycje dot. obiektów użyteczności publicznej, w tym te uwzględnione w pytaniu, finansowane są dwutorowo. Pierwszym, podstawowym źródłem finansowania jest budżet miasta Łodzi, który co roku ustala i priorytetyzuje wydatki. Drugim, wykorzystywanym przez samorząd źródłem dofinansowania są cyklicznie ogłaszane konkursy na dofinansowanie ze środków krajowych lub unijnych np: w zakresie tematyki ekologii i ochrony środowiska organizowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, mechanizmy norweskie itp. Aby skorzystać ze środków należy zapoznać się z warunkami wybranego konkursu, przygotować odpowiednie dokumenty (każdy konkurs może mieć nieco inny regulamin, inne zasady dotyczące kwalifikowalności kosztów oraz inne wymagania co do dokumentacji dla danej inwestycji), monitorować terminy składania wniosków konkursowych oraz terminowo złożyć niezbędne dokumenty. Wnioski podlegają następnie ocenie formalnej i merytorycznej prowadzonej przez grono ekspertów z danej dziedziny. W zależności od programu wsparcie finansowe może osiągnąć przedział od 35% do nawet 95% kosztów kwalifikowalnych inwestycji, przy czym wsparcie to może przyjąć formę dotacji lub pożyczki udzielanej na preferencyjnych warunkach. W przypadku nieruchomości, które są własnością Miasta, tego typu inwestycje można zgłaszać również jako zadania w Budżecie Obywatelskim lub w ramach inicjatywy lokalnej.</p>

30	<p>W jaki sposób tworzyć ogródki społeczne na osiedlach mieszkaniowych?</p> <p>Ogród społeczny to przede wszystkim ludzie, którzy chcą działać wspólnie na rzecz lokalnej społeczności, w otoczeniu zieleni. Tworzenie ogrodu społecznego należy więc zacząć od zawiązania grupy kilku osób, które będą zaangażowane w to przedsięwzięcie - od założenia, przez utworzenie, po utrzymanie, i będą jego bazą. Drugim istotnym elementem jest przestrzeń pod planowany ogród. Pomimo że ogród społeczny to inicjatywa oddolna i często nie jest to duża inwestycja, warto przed założeniem ogrodu uzyskać wszelkie zgody i pozwolenia od zarządców terenu, aby móc legalnie przystąpić do przeprowadzenia prac. Następnym etapem jest określenie założeń naszego ogrodu - czy będzie to ogród warzywny, owocowy, a może przyjazne miejsce spotkań i sąsiedzkiej aktywności? Warto określić oczekiwania i wymagania wszystkich członków grupy oraz potencjalnych użytkowników ogrodu (np. mieszkańców sąsiedniego bloku), aby swoimi działaniami faktycznie odpowiedzieć na potrzeby społeczne. W tym procesie mogą wspomóc nas projektanci ogrodów i architekci krajobrazu, którzy posiadają wiedzę na temat roślin i wymaganych przez nie warunków siedliskowych. Przy planowaniu ogrodu warto również wziąć pod uwagę to, ile czasu członkowie takiej społeczności będą mogli poświęcić na pielęgnację ogrodu. Jeśli wszystkie formalności zostały załatwione, ostatnim etapem jest wykonanie. Osoby, które będą uczestniczyły w tym etapie, jeszcze bardziej będą czuły się odpowiedzialne za przedsięwzięcie, co jest podstawą sukcesu funkcjonowania takich ogrodów</p>
31	<p>Ogrody społeczne - jakie są koszty?</p> <p>Koszty założenia ogrodów społecznościowych zależą od kilku czynników: 1. ewentualnych opłat za dzierżawę terenu, która będzie zależna od jego powierzchni; 2. kosztów za projekt, jeśli skorzystamy z pomocy specjalisty; 3. kosztów właściwych tj. materiału roślinnego oraz małej architektury; 4. kosztów utrzymania (m.in. nawozów, podlewania, korzystania ze sprzętów ogrodniczych). Koszt założenia rabaty zaczyna się od 250 zł/m² uwzględniając koszty ziemi, materiału roślinnego czy kompostu.</p>
32	<p>Na ile bezpieczna jest uprawa owoców i warzyw na terenach miejskich (zanieczyszczenie środowiska)? Czy są jakieś badania w tym zakresie?</p> <p>Uprawa warzyw i owoców w obszarach o wysokim natężeniu ruchu samochodowego oraz w obszarach o silnym oddziaływaniu przemysłu jest niebezpieczna dla zdrowia ludzi i zwierząt (karmionych ewentualnie sianem lub resztkami warzyw pochodzących z terenów łąkowych na takich obszarach). Można natomiast bezpiecznie uprawiać rośliny jadalne w miejscach osłoniętych przez budynki oraz roślinność i oddalonych od ruchliwych arterii miejskich. To samo można robić na balkonach stosując uprawy w pojemnikach na czystej glebie lub w przydomowych ogródkach wykorzystując technikę wysokich grządek. Przed założeniem ogrodu warzywnego warto oddać próbkę gleby do badań pod kątem zawartości metali ciężkich oraz WWA (Wielopierścieniowych Węglowodorów Aromatycznych). Warto śledzić również stan jakości środowiska zapoznając się z raportami wydawanymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (https://www.wios.lodz.pl/files/docs/raport_2017.pdf). Zastanawia jedynie fakt, że w raporcie nie znajdziecie Państwo informacji odnośnie skażenia gleb. Można natomiast znaleźć informacje o zanieczyszczeniu powietrza. Polecam również zapoznać się z poniższym artykułem oraz odnośnikami do badań prowadzonych w tym temacie (http://www.mymicrogarden.pl/2014/10/21/zanieczyszczenia-gleb-powietrza-uprawie-warzyw-i-owocow-w-miescie/).</p> <p>Z uwagi na swoją właściwość istnieje możliwość, że takie dane mogą posiadać jednostki realizujące zadania z zakresu doradztwa rolniczego: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa lub Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Bratoszewicach.</p>

33	<p>Jakie są możliwości obniżenia temperatury asfaltu - ile i jakich roślin, rozłożystość gałęzi - czy ma znaczenie?</p> <p>Duże drzewa o rozłożystych koronach, które rosną na terenach nieutwardzonych i posiadają dużą powierzchnię dostępnego podłoża (gleby) najlepiej obniżają temperaturę otoczenia. Duża ilość dostępnego podłoża daje też gwarancję dłuższego życia drzewa w dobrej kondycji. Najlepiej zacieniają podłoże drzewa o rozłożystych, gęstych koronach, np. Lipy, klony, buki. Ponadto najlepszy efekt dają nasadzenia szpalerowe/alejowe drzew. Duże drzewa, które rosną na terenach zurbanizowanych będą - poprzez rzucany przez korony cień - obniżać temperaturę nawierzchni utwardzonych i łagodzić efekt wyspy ciepła. Młode drzewa sadzone na terenach parków lub obszernych zieleńców również korzystnie obniżają temperaturę w swoim otoczeniu.</p>
34	<p>Pnącza, bluszcz - czy nie uszkodzają elewacji? Robaki i wilgoć - jakie są rzeczywiste zagrożenia, jak dbać, jak zapobiegać i jakie wsparcie dostanie właściciel prywatny od miasta?</p> <p>Ściana budynku porośnięta pnąciami to wiele korzyści dla samego budynku. Oprócz podniesienia walorów estetycznych, warstwa roślin stanowi dobrą izolację przed zmianami temperatur (zimą ściana nie wychładza się, a latem nie nagrzewa od słońca tak, jak w przypadku ściany odsłoniętej), zmniejsza wahania wilgotności, czy po prostu chroni ścianę przed bezpośrednim wpływem opadów atmosferycznych oraz promieni słońca. Pnącza rosnące przy budynku dodatkowo stanowią pewnego rodzaju barierę dla wilgoci, która mogłaby penetrować ściany poniżej poziomu gruntu (korzenie pnączy wyciągają wilgoć z ziemi w bezpośrednim sąsiedztwie fundamentów) oraz stanowią dobry filtr powietrza. Istotne jest jednak właściwe wykonanie takiej zielonej ściany - odpowiedni dobór roślin oraz materiałów budowlanych na samej ścianie. Warto jest zapewnić roślinie elementy, po których może się wspinać - co prawda np. bluszcz pospolity (często obwiniany za niszczenie elewacji) wytwarza jedynie przyłgi, które przyczepiają się do tynku, a nie przerastają go, jak korzenie drzew glebę, jednak zastosowanie np. linek rozciągniętych na wysokości elewacji zapobiegnie zniszczeniu całej rośliny w przypadku konieczności wykonania naprawy czy remontu budynku. Należy także pamiętać, że w przypadku budynków historycznych (np. wiekowych kamienic) może pojawić się problem z odprowadzaniem wilgoci ze ściany - w sytuacji, w której ściana nie jest w żaden sposób zaizolowana i zacieka (głównie przez dach w trakcie opadów atmosferycznych) lub podciąga wilgoć z gruntu (brak jest izolacji pionowej fundamentów i ścian piwnic) może pojawić się problem wilgoci, która nie ma jak uciec ze ściany przez warstwę roślin - w takich przypadkach bardzo istotne jest właściwe przygotowanie ściany (odcięcie źródeł zamakania i osuszenie przed posadzeniem roślin). Takie działania mogą być wsparte np. w ramach realizacji programu Zielone Podwórka albo inicjatywy lokalnej (oczywiście przy indywidualnej ocenie warunków). Warto zapoznać się również z ogłaszanymi na bieżąco konkursami o dofinansowanie działań związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu (organizowanymi przez NFOŚiGW, WFOŚiGW, programy ministerialne, unijne itd.).</p>
35	<p>Pnącza, bluszcz - czy nie uszkodzają elewacji? Robaki i wilgoć - jakie są rzeczywiste zagrożenia, jak dbać, jak zapobiegać i jakie wsparcie dostanie właściciel prywatny od miasta?</p> <p>Istnieją pnącza samoczepne (np. bluszcz, winobluszcz trójklapowy, winobluszcz pięciolistkowy, hortensja pnąca) oraz pnącza wymagające podpór (np. glicynia, milin, winorośl pachnąca, winobluszcz zaroślowy). Pnącza samoczepne posądzane są często o uszkodzenie elewacji. Faktycznie stwierdza się niekiedy uszkodzenia ścian, ale problem dotyczy elewacji z murzałych, pokrytych tynkiem, który miał już wcześniej uszkodzenia. Pnącza nie wiercą dziur w tynku swymi przyłgami czy korzeniami czepnymi, a wrastają w niego tylko wtedy, kiedy jest popękany. Natomiast dobrze wykonanej elewacji pnącza nie szkodzą. Co więcej pnączy można używać do maskowania uszkodzeń elewacji. Z kolei</p>

pnącza wymagające podpór warto „odsunąć” od ściany, stawiając w pewnej odległości np. metalową konstrukcję, po której będą się pięły. Konstrukcje pod pnącza na elewacjach można również wykonać z linek stalowych przymocowanych do ściany na kotwach o odpowiedniej długości.

To prawda, że zieleń daje schronienie różnym istotom - pszczołom, żukom, motylom, mrówkom, pająkom, ptakom. Pomimo głosów osób przewrażliwionych, fauna zwana niesłusznie „robactwem” zwykle nie jest uciążliwa dla ludzi, pełni natomiast pozytywną rolę w naszych miastach.